

Asistenta pakalpojums pašvaldībā

Asistenta pakalpojums pašvaldībā ieviests ar mērķi veicināt personu ar invaliditāti iesaisti darba tirgū un izglītošanās procesā, kā arī sekmēt personu iesaisti rehabilitācijas pasākumos. Asistenta pakalpojuma nodrošināšana tika uzsākta no 2013. gada 1. janvāra.

Asistents ir fiziska persona, kas sniedz atbalstu personai ar ļoti smagas vai smagas pakāpes funkcionēšanas ierobežojumu tādu darbību veikšanai ārpus mājokļa, kuras tā invaliditātes dēļ nevar veikt patstāvīgi – nokļūt vietā, kur tā mācās, strādā, saņem pakalpojumus.

No valsts budžeta apmaksātu asistenta pakalpojumu **līdz 40 stundām nedēļā** var pieprasīt personas ar I vai II invaliditātes grupu, kurām Veselības un darbības ekspertīzes ārstu valsts komisija (VDEĀVK) izsniegusi atzinumu par asistenta pakalpojuma nepieciešamību, un personas no 5 līdz 18 gadu vecumam ar invaliditāti, kurām VDEĀVK izsniegusi atzinumu par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionālajiem traucējumiem.

Pakalpojumu piešķir un līgumu ar asistenta pakalpojuma pieprasītāju un asistenta pakalpojuma sniedzēju slēdz pašvaldības sociālais dienests, bet Labklājības ministrija (LM) veic samaksu sociālajam dienestam par sniegto asistenta pakalpojumu.

Asistenta pakalpojumu pašvaldībā saņem tikai daļa no personām, kurām izsniegts atzinums. Tie ir:

60-70% pilngadīgas personas;

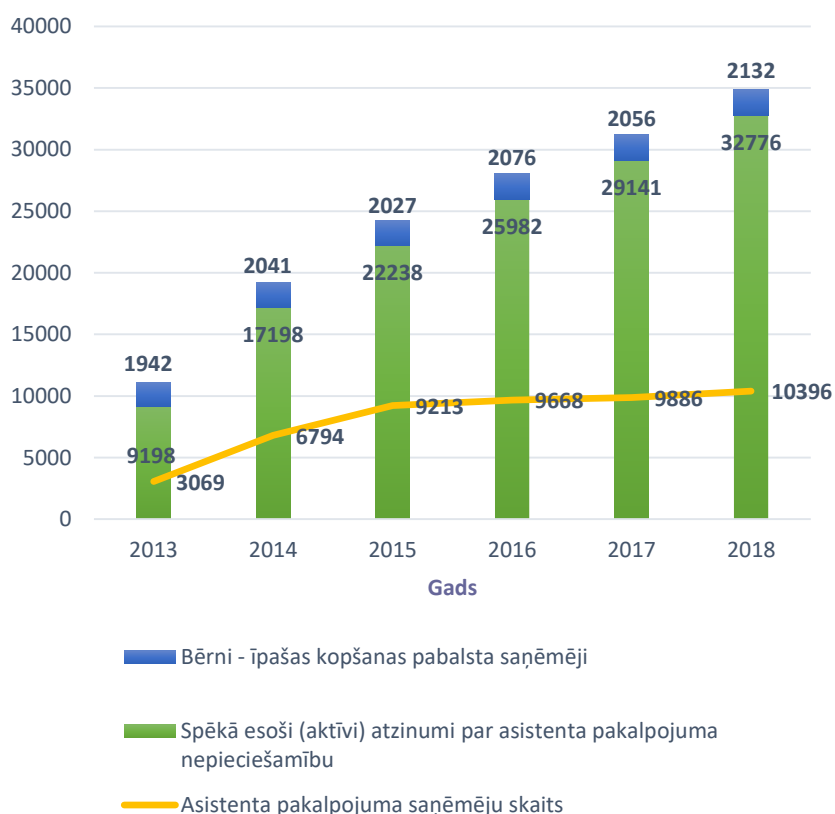
35% bērni.

- Valsts kontrole 2016. gada 18. martā publicētajā revīzijas ziņojumā "Vai personām ar invaliditāti paredzētais asistenta pakalpojums nodrošina tā izveidošanas mērķu segšanu?" norādījusi uz nepieciešamību pilnveidot asistenta pakalpojuma nepieciešamības noteikšanas un administrēšanas kārtību.

- Ar sarežģīto asistenta pakalpojuma administrēšanu un pierādījumu iesniegšanas nepieciešamību ir neapmierināti gan klienti, gan pašvaldību sociālie dienesti.

- 2016. un 2017. gadā LM veica pārbaudes pašvaldību sociālajos dienestos par asistenta pakalpojuma nodrošināšanu. Secināts, ka sociālie dienesti tikai atsevišķos gadījumos ir veikuši klientu izvērtējumu, piešķirot asistenta pakalpojumu. Asistenta pakalpojums tiek piešķirts galvenokārt vadoties no klienta iesniegumā minētajām vēlmēm un VDEĀVK atzinuma esamības.

Asistenta pakalpojuma saņēmēju un potenciālo pakalpojuma pieprasītāju skaita dinamika

Būtiskākās problēmas:

- Nepilnīga asistenta pakalpojuma nepieciešamības noteikšanas kārtība. Tiek vērtēts, uz kuriem personu dosies, nevis vai personai ir nepieciešama palīdzība pārvietojoties. Pakalpojumu ir iespējams saņemt arī personām, kurām asistenta atbalsts nav nepieciešams.
- Sociālajiem dienestiem nav vienotas pieejas klienta vajadzības pēc asistenta pakalpojuma izvērtēšanai.
- Asistenta pakalpojuma pašvaldībā administrēšana ir sarežģīta un rada nesamērīgu slogu asistentiem, pakalpojuma saņēmējiem un sociālajiem dienestiem. Atskaitīšanās detalizācijas pakāpe aizskar personas privātumu.

Faktiski izlietotie valsts pamatbudžeta līdzekļi asistenta pakalpojuma nodrošināšanai (euro)

	2013.gadā	2014.gadā	2015.gadā	2016.gadā	2017.gadā	2018.gadā	2019. - 2020.gadā
	Fakts	Fakts	Fakts	Fakts	Fakts	Fakts	Pieejamie līdzekļi
Pakalpojumam faktiski izlietotais/plānotais valsts budžeta finansējums, t.sk.,	2 474 144	9 096 226	14 513 596	12 375 520	12 810 538	15 327 575	15 836 070
atlīdzībai asistentam	2 177 305	8 171 582	13 101 508	11 093 974	11 429 622	13 790 776	x
transporta izdevumi	71 917	163 537	213 819	259 715	323 165	401 423	
administrēšanas izdevumi	224 923	761 107	1 198 270	1 021 832	1 057 751	1 135 376	

Samaksa asistentam ir noteikta atbilstoši kārtējam gadam valstī noteiktajai minimālajai stundas tarifa likmei, bet kopā ne vairāk kā par 40 stundām nedēļā vienam asistentam. Pašvaldība ir tiesīga paaugstināt atlīdzību asistentam atbilstoši pašvaldības budžetā pieejamajiem finanšu līdzekļiem un asistenta ieguldītā darba apjomam.

2019. gadā stundas tarifa likme vidēji ir 3.23 *euro* (bruto) vai 2.20 *euro* (neto).

Atlīdzības izmaksas vidēji uz vienu asistentu – 140.73 *euro* mēnesī.

Izdevumi kopā vidēji uz vienu pakalpojuma saņēmēju – 156.41 *euro* mēnesī.

2018. gadā sniegtais pakalpojuma apjoms klientiem vidēji – 10.40 h/ned., 45.18 h/mēn.

Vidēji mēnesī persona ar I gr. invaliditāti pakalpojumi izmanto 46.40h.

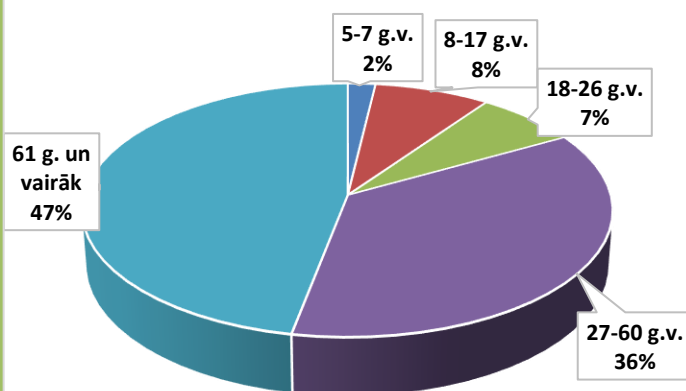
Vidēji mēnesī persona ar II gr. invaliditāti pakalpojumi izmanto 40.39h.

Vidēji mēnesī bērns pakalpojumu izmanto 60.77h.

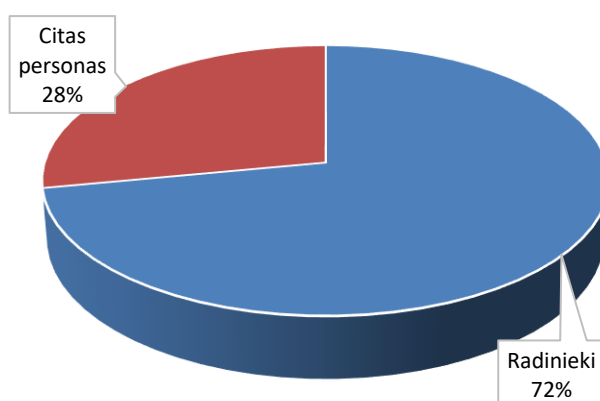
2018. gadā asistenta pakalpojumu tuvu max apjomam (vismaz 150h/mēn.) saņēma 226 personas, t.sk. bērni.

Asistenta pakalpojumu tikai sociālās iekļaušanas pasākumiem (brīvais laiks), ārstu un institūciju apmeklējumiem izmantoja 5756 personas, kas ir 55.4% no visiem pakalpojuma saņēmējiem.

Asistenta pakalpojuma saņēmēju īpatsvars (%) dalījumā pēc vecuma

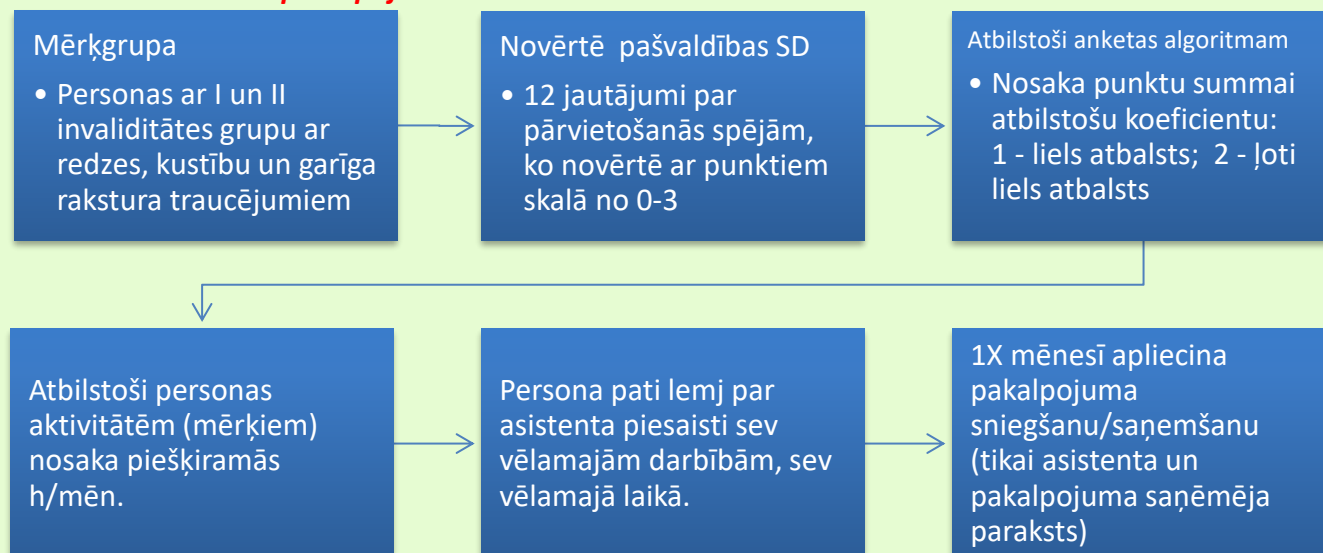
Asistentu radniecība ar pakalpojuma saņēmēju

LM izveidotā darba grupa asistenta pakalpojuma pilnveidošanai (personu ar invaliditāti NVO, pašvaldību pārstāvji) ir vienojušies par nepieciešamību izstrādāt jaunu asistenta pakalpojuma nepieciešamības novērtēšanas instrumentu (anketu), ar kuru pēc vienotiem kritērijiem tiktu vērtēta personas vajadzība pēc asistenta pakalpojuma un noteikts pakalpojuma apjoms.

LM sadarbībā ar biedrību "Latvijas Samariešu apvienība" 2018. gadā izstrādāja asistenta pakalpojuma nepieciešamības novērtēšanas un atbalsta intensitātes noteikšanas anketu. Anketas piemērotība ir izmēģināta Rīgas, Jelgavas, Kuldīgas, Talsu, Tukuma un Cēsu pašvaldību sociālos dienestos. Secināts, ka ar anketu var novērtēt pilngadīgu personu vajadzību pēc asistenta pakalpojuma, bet tā nav piemērota bērnu novērtēšanai.

Piedāvātais asistenta pakalpojuma nodrošināšanas modelis

Spēkā esošā asistenta pakalpojuma nodrošināšanas kārtība

